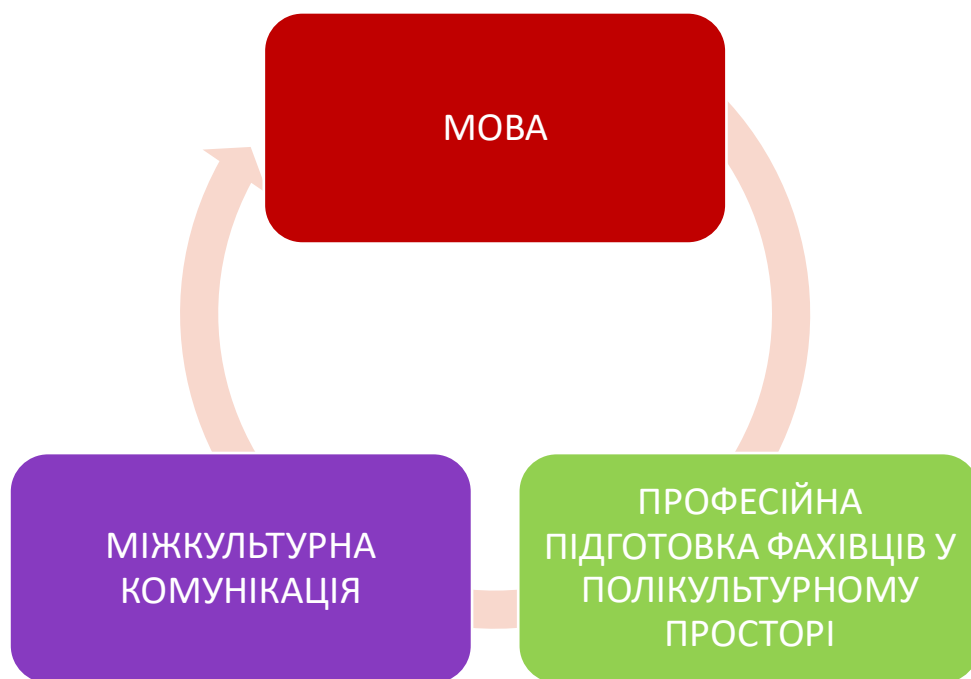

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І

ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

ХАРБІН – 2025

ОДЕСА – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського» (Україна)

Кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики

Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»

Інститут педагогічної освіти і

освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Україна)

Харбінський інженерний університет (КНР)

Намсеульський Університет (Республіка Корея)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

Харбін – 2025

Одеса – 2025

УДК: 378:81'25-027.512(062.552)

Авторський знак: А43

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 16 від 29 травня 2025 року)*

Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: Міжнародний журнал. – Випуск 8. – Харбін : Харбінський інженерний університет, 2025 – 136 с.

© Харбінський інженерний університет (м. Харбін, КНР), 2025

© Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна), 2025

Листопад Наталя. Можливості використання імерсивних технологій в закладі фахової передвищої освіти.....	83
Листопад Олексій. Креативний потенціал як важлива складова креативної компетентності здобувачів освіти.....	87
Лю Юйцзе, Малакі Кароліна. Мультимодальний підхід до викладання східних мов: дослідження ефективності в контексті розвитку міжкультурної компетенції у майбутніх вчителів.....	91
Мардарова Ірина. Впровадження технологій гейміфікації в цифрове освітнє середовище закладу вищої освіти.....	93
Muzychenko Ganna. Political Science Education in Modern Ukraine: Navigating Eurasian Directions Of Scientific Research.....	97
Постригач Надія. Теоретичні аспекти розробки курикулуму у міжнародному науково-освітньому дискурсі.....	102
薛贺予. 脑文本重构——《美国式婚姻》中瑟莱丝蒂尔的成长.....	106
Zhang Yi. Research on the Cultivation Mode of Civic Education in College English Teaching.....	108
黄纯懿, 吕佳颖. 中国高校国际组织人才培养创新研究.....	110
Ivanenko Alexander V. To the Origin of the Oikonym <i>FUN(N)A</i>	110
Цун Ченцзюй, Гаврилюк Ксенія. Роль цифрових технологій у мультимодальному навчанні східних мов у педагогічному університеті.....	115
Шетеля Ярослав М. Історичні передумови запозичення німецької (австрійської) лексики в діалектний вокабулярій українців закарпаття.....	117
王晨曦. 利用中国民间音乐艺术进行青少年教育.....	121
王盈, 王慧. 《蔚蓝色的岛》中的空间意象与北方书写.....	124
吴越. 推进区域国别研究高质量内涵式发展的路径探索.....	124
Zhang Junnan. Quantifying Power Distance in U.S. Presidential Inaugural Speeches: an Nlp Approach.....	125
Zhang Xinyue. Application of Culture-Loaded Words in Subtitle Translation from the Perspective of Skopos Theory: a Case Study of “Lighting Up the Stars”	127
ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....	128

a Second Language: A Case Study. Journal of Applied Linguistics, 34(3), 177–194.

9. Wang, X. (2022). *Machine Learning in Foreign Language Education: Applications in Korean Language Processing*. Journal of Digital Learning and AI, 8(2), 123–141.

10. National Institute of Korean Language (2021). *Digital Resources for Korean Language Learning: A Comprehensive Guide*. Seoul: NIKL Publishing.

Шетеля Ярослав М.
аспірант (ОНП 035 «Філологія»),
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ (АВСТРІЙСЬКОЇ) ЛЕКСИКИ В ДІАЛЕКТНИЙ ВОКАБУЛЯРІЙ УКРАЇНЦІВ ЗАКАРПАТТЯ

Ключові слова: діалектний словник, запозичення, лексика, німецький, ареал.

Вступ. Вивчення німецької (австрійської) лексики в ареалі українських говірок закарпатського ареалу вимагає відповідей на широке коло питань, у тому числі пов'язаних із історією появи на цих теренах носіїв культури німецької будівельної та лісової справи, тобто переселенців із Верхньої Австрії та Німеччини. Вони взяли участь у формуванні регіональної культурної та мовної своєрідності слов'янського населення Закарпаття (пор. запозичення соціального терміна *шватер* (*Schwager*) 'дівер' і терміна кулінарної справи *гріс* (*Grieß*) 'манна крупа'), що позначилося на специфіці його діалектного словника (українського зокрема). Лінгвістичне вивчення його німецького (австрійського) прошарку (пор. попередній досвід у: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 9; 10; 11; 12]) сприяє висвітленню певного періоду історії лексико-семантичної системи місцевих говірок, а тому є **актуальним**.

Методи. У дослідженні використано такі лінгвістичні методи: *метод аналізу словникових дефініцій, зіставний метод*.

Результати та обговорення. Знайомство з науковою літературою засвідчує, що в XII–XIII ст. у рівнинній частині Закарпаття з'явилися перші німецькі поселення. Вже в XVII ст. міграція німецькомовного населення стала масовою, що було пов'язано з гострою потребою розробки багатих лісових ресурсів

гірської частини Закарпаття. Саме в ці часи на державному рівні було прийнято рішення переселяти спеціалістів-лісарів із Верхньої Австрії та Німеччини на гірські території Карпат, у тому числі й у верхів'я річки Тиси. Отже, в Карпатах, шукаючи відповідну роботу, спочатку з'явилися чоловіки з Південної Німеччини та Верхньої Австрії, а пізніше і їхні сім'ї. Більшість із них були австрійцями – вихідцями з Імюкдену, Ебензеє, Ротевейзе та Ішлю. Так, 1814 року в Рахові виникло поселення спішських німців із Гонгартену, яких називали *ціпцерами*, а їхнє поселення ще й досі зветься *Ціпцерай*. Переселенці підпадали під спеціальну державну програму, яка гарантувала певні преференції, а саме – заробітну плату в 1000 гульденів на рік, земельні ділянки та сінокісні луки для випасу худоби. Крім того, держава виділяла ліс для будівництва житлових приміщень, одяг та все необхідне для ведення домашнього господарства [8]. Див. також: [11–12].

Місцеве населення переймало від переселенців більш сучасні методи вирубки дерев і оброблення деревини, новітні технічні навички, зокрема ті, що стосувалися будівництва житла та розкорчування лісу. Споруджуючи дерев'яні будівлі, іноземні спеціалісти використовували при з'єднанні дерев'яних конструкцій так званий «австрійський замок» або «німецький зуб», який зберігся у технології будівництва ще й до сьогодні. До того ж на будівництві було запроваджено найбільш ефективні методи розкорчовки дерев із використанням як традиційних, так і сучасних інструментів.

Як на будівництві, так і в процесі розкорчовки лісу виробничі стосунки вимагали обміну досвідом. Спілкування в робочих бригадах і повсякденному житті відбувалося різними мовами, тому з плином часу айстро-німецькі спеціалісти й місцеві робітники задля кращого розуміння один одного спромоглися виробити спільні термінологічні словосполучення та фахову термінологію на основі матеріалу німецької мови. Із мовлення технічних працівників-українців ці елементи потрапляли в домашнє повсякденне мовлення їхніх сімей. Далі вони закріплювалися традицією, яка склалася за кілька поколінь [7].

Із часом у суспільному житті Закарпаття почали набирати вагу шкільні

вчителі з австрійських поселень. Найбільша їхня кількість працювала на Рахівщині, в Ужгороді, Мукачеві, Т.-Бистрія, Т-Реметі, Перечині, Кобилецькій Поляні, Ясінянщині та Великобичківській громаді. Їхнє мовлення було джерелом ще однієї категорії німецької лексики у місцевому слов'янському вокабулярії.

Наведемо деякі приклади лексики австрійського походження, що використовується з-поміж містян, які займаються **будівельними та реставраційними роботами**: *цайгер* (*Zeiger*) 'стрілка', *гак* (*Haken*) 'гачок', *шуфляда* (*Schublade*) 'шухляда', *луна* (*Lupe*) 'лупа (збільшувальне скло)', *шнур* (*Schnur*) 'шнур', *гейбер* (*Heber*) 'лом, домкрат', *кальга* (*Kachel*) 'кафельна піч', *грифлик* (*Griffel*) 'грифель', *луфтбалон* (*Luftballon*) 'повітряний балон', *мапа* (*Mappe*) 'карта', *декунг* (*Deckung*) 'укриття', *штрека* (*Strecke*) 'залізниця', *шутер* (*Schotter*) 'щебінь', *шифер* (*Schifer*) 'шифер'.

Побутовий словник говірок закарпатських українців також зазнав німецького впливу, збагатившись назвами кухонного начиння, одягу, предметів побуту, які використовувалися в домашньому господарстві, а саме:

- назви кухонного начиння (*шпаргейт* (*Sparherd*) 'плита', *бротванка* (*Bratpfanne*) 'сковорода', *дрисляк* (*Durschlag*) 'друшляк', 'решето');
- назви одягу та його частин (*пантелік* (*Bandelette*) 'стрічка', *шуц* (*Schurz*), *фартух* (*Vortuch*) 'фартух', *анцуг* (*Anzug*) 'костюм', *мантля* (*Mantel*) 'пальто', *штрімплі* (*Strümpfe*) 'шкарпетки', *госундрати* (*Hosenträger*) 'підтяжки', *шласр* (*Schleier*) 'фата', *футро* (*Futter*) 'підкладка одягу');
- назви меблів (*креденц* (*Kredenz*) 'низький буфет, сервант', *шухляда* (*Lade*) 'висувна скринька', *гобльовати* (*Planen*) 'стругати', *буфет* (*Büfett*) 'буфет', *найз* (*Speisekammer*) 'комора', *шамерлік* (*Schemmel*) 'табуретка, стілець');
- інші назви предметів побуту, видів щоденної діяльності, абстрактних понять (*фірганги* (*Vorhang*) 'гардини', *білязь* (*Bügeleisen*) 'праска', *букса* (*Sparbuchse*) 'скарбничка', *горнолі* (*Haarnadel*) 'шпилька для волосся', *куфер* (*Koffer*) 'валіза', *шваблики* (*Streichhölzer*) 'сірники', *ташка* (*Tasche*) 'сумка', *біляз* (*Bügeleisen*) 'праска', *феришлус* (*Verschluss*) 'замок, засув', *фуйдер* (*Feder*) 'перо (для письма)', *штимовати* (*stimmen*) 'пасувати, підходити', *луфтовати* (*lüften*) 'провітрювати', *фриштиковати* (*Frühstücken*) 'снідати', *рабати* (*Waschen*) 'прати', *файний* (н.-в.-н. *fein*) 'гарний' тощо).

Висновки. Переселенці з Верхньої Австрії та Німеччини принесли з собою нові європейські технічні навички виробництва та елементи свого побуту. Вони стали для місцевих жителів зразком позитивних моральних принципів, працездатності, пунктуальності, культури праці, самоврядування. Побудовані за німецькими й австрійськими зразками ремісничі цехи на території Рахівщини, Ужгороду, Мукачева, Т.-Бистрія, Т-Реметі, Перечина, Кобилецької Поляни,

Ясінянщини та Великобичківщини були на той час сучасними й ефективними у виробництві. Значна частина нащадків німецьких і австрійських переселенців перейшла на українську мову, зберігши значну частину германського словника (звісно, в граматично й дериваційно адаптованій формі), який не дозволяв нащадкам забути своє етнічне коріння. Частина цієї лексики (численної та тематично строкатої) увійшла до місцевого українського мовлення.

Перспективи наукових розвідок можуть бути пов'язані з подальшим вивченням і узагальненням досвіду використання німецької (австрійської) лексики в різних регіонах Закарпаття різними віковими групами населення.

Література

1. Гвоздяк О. М. (2000). Фонетичні та морфологічні особливості німецьких запозичень в українських говірках Закарпаття. Проблеми романо-германської філології: Матеріали міжнародної наукової конференції «Міжмовні та міжлітературні контакти: теорія і практика». Ужгород : Закарпаття, 88–92.
2. Гвоздяк О. М. (2001). Шляхи засвоєння німецької побутової лексики в українських говірках Закарпаття. *Гуманітарний вісник. Серія: Іноземна філологія: Всеукр. збірник наукових праць*. Черкаси : ЧІТІ. Число п'яте, 105–108.
3. Гвоздяк О. М. (2010). Адаптація запозичень з німецьким етимомом в українські говірки Закарпаття (приголосні). *Сучасні дослідження з іноземної філології. Збірник наукових праць* [відп. ред. Фабіан М. П.]. Випуск 8. Ужгород : Папірус-Ф, 93–99.
4. Гвоздяк О. М. (2010). Фонетичне засвоєння запозичень з німецьким етимомом в українських говірках Закарпаття (голосні). *Ювілейний збірник на честь 80-річчя від дня народження професора Петра Лизанця*. Ужгород : Патент, С. 167–176.
5. Гвоздяк О. М. (2016). Фонетична адаптація німецьких запозичень в українських говірках Закарпаття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 16, 159–164.
6. Головачук Н. (2013). Про інтерлінгвальні контакти в умовах мультинаціонального Закарпаття. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 15–19.
7. Ідентичності в умовах пограниччя (2022): Матеріали міжнародної наукової конференції (Ужгород, 27-28 січня 2021 року) / За заг. ред. Павла Леню. Ужгород : ТОВ «РІК-У».
8. Історія поселення та розвиток лісової промисловості німецьких переселенців на Рахівщині. Available at: <https://zakarpatya.net.ua/News/136763-Istoriia-poselennia-ta-rozvytok-lisovoi-promyslovosti-nimetskykh-pereselentsiv-na-Rakhivshchyni>
9. Пискач О. (2008). Архаїзація лексики в сучасній закарпатській говірці. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: Збірник наукових праць*. Ужгород. Вип. 11, 165–168.
10. Hvozdyak O. (1999). Deutsches Lehngut in den ukrainischen Mundarten Transkarpatiens. *Interethnische Beziehungen im rumänisch-ungarisch-ukrainischen Kontaktraum vom 18. Jahrhundert bis zur Gegenwart*. Satu Mare ; Tübingen, 404–422.
11. Melika G., Hvozdyak O. (2006). Interkulturelle Wechsekwirkung im multiethnischen Transkarpatien. *KARPATENbeeren. Bairisch-Österreichische Siedlung, Kultur und Sprache in den ukrainisch-rumünischen Waldkarpaten*. Hrsg. Gaisbauer S., Scheuringer G. Linz, 51–65.
12. Smal-Stockyj R. (1942). Die germanisch-deutschen Kultureinflüsse im Spiegel der ukrainischen Sprache. Leipzig : Verlag von S. Hirzel.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

Підписано до друку з оригінал-макета 29.05.2025.

Формат 60×84 1

/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.

Обл.-вид. арк. 6,04. Ум. друк. арк. 147.

Тираж 300 прим.

Різографія.

Видавництво «Харбінський інженерний університет»
м. Харбін, вул. Наньтон, 145-1, район Наньган, 150001, КНР